

آشنایی با مرزبانی

تهیه و تألیف از:

سرتیپ ۲ ستاد باز نشستہ: ابراهیم صناعی

صنایعی، ابراهیم، ۱۳۱۵ -
آشنایی با مرزبانی / تهیه‌کننده ابراهیم صنایعی. — تهران: عصر و نوشه، ۱۳۸۴.
۶۹ ص. ISBN: 964-95338-3-4 ریال: ۱۰۰۰۰
فهرست‌نویسی براساس اطلاعات فیپا.
کتابنامه: ص. ۶۹
۱. ایران — مرزها. ۲. مرزبانان و مرزبانی. الف. عنوان.
۹۱۵ ص / ۱۲ / ۸۳ UA ۳۶۳/۲۸۵
کتابخانه ملی ایران
۸۴-۱۰۸۲۸ م

نشر عصر و نوشه

میدان انقلاب، خ وحید نظری، پلاک ۲۸۲. طبقه دوم. تلفن: ۶۶۹۵۴۸۰۰

نام کتاب: آشنایی با مرزبانی
گردآوری و تنظیم: سرتیپ ۲ ستاد بازنشته، ابراهیم صنایعی
ویراستار: شهربانو ناصر - طرح جلد: سیدمحمد هاشمی

چاپ اول: سال ۱۳۸۴ - شمارگان: ۲۵۰۰ نسخه - چاپ: سمارنگ

ISBN: 964-95338-3-4

شابک: ۹۶۴-۹۵۳۳۸-۳-۴

فهرست مطالب

پیشگفتار اول.....	۵
پیشگفتار دوم.....	۹
مقدمه.....	۱۱
فصل اول: کلیات.....	۱۳
بخش اول: تاریخچه مرزبانی در ایران.....	۱۳
بخش دوم: اهمیت مرز و مرزبانی.....	۱۵
فصل دوم: تعاریف و اصطلاحات مرزی.....	۱۷
بخش اول: تعریف مرز.....	۱۷
بخش دوم: انواع مرز.....	۱۸
بخش سوم: مرزبانی و مرزبان.....	۲۰
بخش چهارم: تعاریف حقوقی.....	۲۲
بخش پنجم: اصولی از قانون اساسی مرتبط با مرز.....	۲۴
بخش ششم: تعریف و اصطلاحات مربوط به رودخانه‌های مرزی.....	۲۶
سوالات مربوط به فصل دوم.....	۲۸
فصل سوم: قراردادهای و مقررات مرزی.....	۲۹
بخش اول: نحوه تعیین خط سیر مرز.....	۲۹
بخش دوم: علائم و نشانه‌های مرزی.....	۳۰
سوالات مربوط به فصل سوم.....	۳۳
فصل چهارم: مراقبت از علایم مرزی.....	۳۵
بخش اول: وظایف مأمورین مرزی در مراقبت و نگهداری از علایم مرزی.....	۳۵

۳۶	بخش دوم: نحوه مراقبت از علایم مرزی
۳۸	بخش سوم: عمق نوار مرز یا منطقه مرزی
۴۰	سئوال‌های مربوط به فصل چهارم
۴۱	فصل پنجم: مرزنشینان و رسیدگی به امور مرزنشینان
۴۱	بخش اول: مرزنشین
۴۵	بخش دوم: ترددهای مرزی
۴۶	بخش سوم: دروازه‌های مرزی
۴۹	بخش چهارم: ترددکنندگان مرزی
۵۱	بخش پنجم: پروانه گذر مرزی
۵۴	سئوالات مربوط به فصل پنجم
۵۵	فصل ششم: تأسیسات مشترک مرزی
۵۵	بخش اول: کلیات، نحوه استفاده از منابع مشترک مرزی
۵۶	بخش دوم: بازارچه‌های مرزی
۵۸	بخش سوم: دروازه‌های مرزی زمینی
۵۹	بخش چهارم: پل‌ها و سدهای مشترک مرزی
۶۱	سئوالات مربوط به فصل ششم
۶۳	فصل هفتم: اطلاعات کلی در مورد مرزهای کشور ج.ا.ا.
۶۳	بخش اول: کلیات - موقعیت
۶۵	بخش دوم: مرزهای کشور ج.ا.ا.
۶۷	بخش سوم: وضعیت مرز و مرزبانی ج.ا.ا.
۶۸	سئوالات مربوط به فصل هفتم
۶۹	فهرست منابع و مآخذ

پیشگفتار اول

تولید منابع آموزشی غنی‌ترین بخش فرآیند برنامه‌ریزی آموزشی در دانشگاه‌ها و مؤسسه‌های علمی و آموزشی است و دانشگاه علوم انتظامی نیز به عنوان مرکز ثقل دانش، بینش و مهارت در علوم پلیسی، از این قاعده مستثنی نیست. بنابراین، با توجه به توسعه و گسترش فن‌آوری در علوم پلیسی و انتظامی، لزوم دگرگونی اساسی در نظام آموزشی دانشگاه علوم انتظامی بیش از پیش احساس گردید و به همین منظور تولید منابع و متون آموزشی به عنوان بخشی از نظام آموزشی دانشگاه علوم انتظامی در دستور کار قرار گرفت به طوری که در چند سال اخیر گام‌هایی در جهت تولید منابع و متون آموزشی در حوزه‌های تخصصی علوم پلیسی برداشته شده است که هنوز مراحل اولیه را طی می‌کند، در این مرحله دانش، بینش، مهارت‌ها و ارزش‌های علوم پلیسی تدوین، تنظیم و به رشته تحریر درآمده است تا به لحاظ تئوریک و نظری علوم پلیسی و انتظامی را پوشش دهد. در این راستا، اداره کل تدوین متون آموزشی معاونت آموزش، با تدوین، تألیف و ترجمه متون آموزشی، امکان تحقق اهداف ذیل را در نظام آموزشی دانشگاه فراهم می‌سازد:

الف) بالا بردن توان شناختی و علمی دانشجویان دانشگاه علوم انتظامی

مهم‌ترین هدف تولید متون آموزشی بالا بردن شناخت، بینش و مهارت دانشجویان دانشگاه علوم انتظامی است. این شناخت را می‌توان به چند دسته تقسیم کرد:

- ۱- آموختن و یادآوری دانش و اطلاعات تخصصی علوم پلیسی؛
- ۲- درک و فهم تخصصی علوم انتظامی؛
- ۳- به کار بردن اصول، قوانین و روش‌های خاص علوم انتظامی؛
- ۴- تجزیه و تحلیل و نقد مسایل، عوامل و پدیده‌های انتظامی؛

۵- تولید، ارتقاء و اصلاح علوم پلیسی در کشور؛
۶- به کارگیری روش‌ها و تکنیک‌های علوم پلیسی گذشته و حال.

ب) بالا بردن مشارکت فردی و جمعی دانشجویان
با تدوین منابع می‌توان ارزش‌ها، علایق و نگرش‌های دانشجویان پلیس را بالا برد و بالا بردن آن می‌توان:

- ۱- خوب گوش دادن را برای دانشجویان به وجود آورد.
- ۲- امکان مشارکت فردی و جمعی را در حوزه مسایل اجتماعی در دانشجویان مهیا می‌کند.
- ۳- دانش بینش و مهارت را برای دانشجویان مهیا می‌کند تا بتوانند به اتکای آن از عملکرد و توان علمی و تخصصی خود در حوزه فعالیت‌های انتظامی دفاع نمایند.
- ۴- امکان کنترل رفتار و گفتار را برای دانشجویان مهیا ساخته تا نظام آموزشی و منش انتظامی را پیوسته به صورت نظام ثابت ذهنی در خود به وجود آورد.

ج) بالا بردن توانایی‌های مهارتی دانشجویان علوم انتظامی
تسلط بر مهارت‌های علمی، تجربی، سنتی و عمومی پلیسی یکی از اهدافی است که با تولید و تدوین منابع آموزشی نهاده خواهد شد. با ایجاد این منابع سازماندهی شده می‌تواند:

- ۱- امکان مشاهده دقیق و هدفمند وقایع و پدیده‌های پلیسی را برای دانشجویان مهیا کند.
- ۲- پیروی و تقلید از قوانین، روش‌ها و ضوابط عمومی و علمی علوم پلیسی را برای دانشجویان مهیا سازد.
- ۳- دقت و سرعت عمل را در دانشجویان بالا می‌برد.
- ۴- رعایت نظم و انضباط در انجام عملیات انتظامی را برای دانشجویان مهیا می‌کند.
- ۵- تسلط کامل بر وظایف اجرایی و شغلی برای دانشجویان به وجود می‌آورد.

د) شناخت ارزش‌های مشترک جامعه و پلیس
با تولید منابع و متون آموزشی از دانشجویان پلیس توقع آن می‌رود که شناخت دقیقی از ارزش‌ها، علایق، گرایش‌ها، باورها و عقاید جامعه خود داشته و آنها را در انجام

وظایف به کار گیرند. این شناخت می تواند شامل موارد ذیل باشد:

- ۱- شناخت ارزش های مشترک عمومی جامعه و پلیس؛
- ۲- شناخت حقوق سازمانی و انسانی شهروندان از سوی پلیس؛
- ۳- ایجاد حس وفاداری به کشور، نظام و پلیس؛
- ۴- احساس احترام و تعلق خاطر نسبت به آرمان ها، میراث، تاریخ، نهادهای اجتماعی، ارزش های اسلامی و انسانی.

تغییر و ارتقای نظام تعلیم و تربیت در دانشگاه علوم انتظامی مسئله ای است که قابل شک و خدشه نیست و دانشگاه باید در این برهه از زمان با تولید، تدوین و تألیف منابع و متون آموزشی گام بردارد و در این راستا دانشگاه علوم انتظامی با ایجاد تشکیلات و مدیریت مستقل تصمیم به تولید منابع و محتوای آموزشی گرفته که متن حاضر حاصل زحمات یکی از تولیدکنندگان عرصه تولید، و تدوین منابع و متون آموزشی است. امید است کارشناسان، محققان و مسئولان، منابع تولید شده را مورد نقد و اصلاح قرار داده و نقاط خلاء را به اطلاع نویسندگان گروه علمی مربوطه و معاونت آموزش دانشگاه برسانند تا در جهت پر کردن خلاء موجود در علوم پلیسی و انتظامی اقدام لازم صورت پذیرد. در پایان توفیق روزافزون نویسندگان، مترجمان و تلاشگران عرصه تولید متون آموزشی دانشگاه علوم انتظامی را از خداوند متعال خواستارم.

مسئول طرح تدوین متون آموزشی دانشگاه علوم انتظامی

محمدرضا نادرپور

پیشگفتار دوم

دانشگاه علوم انتظامی به عنوان مرکز تربیت افسران مؤمن، متعهد و متخصص، رسالت عظیمی در تأمین پرسنل مورد نیاز ناجا و ارتقاء علمی آنان در طول خدمت مقدس را بر عهده دارد.

تولید و انتشار علوم پلیسی، مکتوب و مستند نمودن تجارب و یافته‌های علمی و تجربی نیز یکی دیگر از رسالت‌های این دانشگاه محسوب می‌شود.

در راستای مأموریت‌های یاد شده، تألف کتاب‌های علمی آموزشی توسط اساتید و صاحب‌نظران در برنامه‌های جاری معاونت آموزش دانشگاه گنجانده شده است تا در این رهگذر انتقال دانش به دانشجویان، فراگیران و سایر علاقه‌مندان روند مطلوب‌تری داشته باشند.

امیدواریم با تداوم روند موجود و انتشار متون جدید، بتوانیم ضمن انجام رسالت و مأموریت‌های متصوره به ارتقاء سطح علمی و مهارتی کارکنان ناجا و در نهایت ارتقاء کمی و کیفی نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران کمک نموده و رضایت خداوند متعال را کسب نماییم.

بدین وسیله از زحمات کلیه عزیزانی که در این خصوص ما را یاری نموده و یا می‌نمایند، به ویژه اساتید و مؤلفان گرامی، همکاران آموزشی و گروه‌های علمی تقدیر و تشکر می‌نمایم.

معاون آموزشی دانشگاه علوم انتظامی

سرهنگ پاسدار مهندس علی اصغر نیکنام

به نام خداوند جان و خرد کزین برتر اندیشه برگذرد
خداوند نام و خداوند جای خداوند روزی ده رهنمای

مقدمه

این جزوه به منظور آموزش دانشجویان کاردانی و کارشناسی دانشکده پلیس مرزی و سایر دانشکده‌های دانشگاه علوم انتظامی که درس (آشنایی با امور مرزبانی) جزء دروس آنها منظور شده و نیز برای سایر دوره‌های هم سطح تهیه گردیده است. در این جزوه کلیه مطالب و دانستنی‌های مورد نیاز برای خدمت در رسته مرزبانی و نیز برای سایر رشته‌های انتظامی که در تعامل و همکاری با رسته مرزبانی هستند، گردآوری و به طور ساده و روشن تشریح شده است. مطالب این کتاب شامل:

- * کلیات در مورد تاریخچه مرزبانی در ایران و اهمیت مرز و مرزبانی.
 - * تعاریف و اصطلاحات مرزی در موارد: مرز و مرزبانی، معاهدات مرزی، اصولی از قانون اساسی، رودخانه‌های مرزی و پاسگاههای مرزی.
 - * قراردادهای و مقررات مرزی، مراقبت از علائم مرزی، مناطق مرزی.
 - * تردهای مرزی، دروازه‌های مرزی، ترددکنندگان مرزی، پروانه گذر مرزی.
 - * تأسیسات مشترک مرزی: دروازه‌های تردد مرزی، بازارچه‌های مرزی، پل‌های مشترک مرزی و طرح‌های عمرانی حاشیه مرز.
 - * اطلاعات کلی در مورد مرزهای کشور جمهوری اسلامی ایران.
- جزوه آشنایی با مرزبانی. برای یک واحد درسی جهت تدریس در دانشکده مرزبانی

و سایر دانشکده‌هایی که در انجام وظایف مربوطه ارتباط مستقیم با امور مرزی دارند و نیز برای فراگیران رسته مرزبانی و سایر دوره‌های هم‌مطراز تهیه گردیده است. مطالب جزوه با توجه به سرفصل برنامه تفصیلی و ضرورت و نیاز خدمتی تهیه شده است.

مندرجات جزوه با استفاده از مجموعه انتشارات، کتب و جزوهایی است که توسط معاونت آموزش ناجا و دانشگاه علوم انتظامی و سایر دانشکده‌ها و مراکز آموزش نظامی و انتظامی تهیه شده است، به‌علاوه از آئین‌نامه‌های اجرایی و قوانین و مقررات داخلی و حقوق بین‌المللی و دستورالعمل‌های مرزبانی ناجا نیز استفاده شده است.

ضمناً از تجربیات خدمتی سالیان دراز خدمت در مناطق مرزی، تحقیق و تدریس چندین ساله در دانشگاه علوم انتظامی بهره گرفته‌ام.

این جزوه را که حاصل عمر و دوران جوانی‌ام می‌باشد به عنوان هدیه‌ای ناقابل به مرزداران سرفراز جمهوری اسلامی ایران تقدیم می‌نمایم.

از سایر همکاران و کارشناسان و صاحب‌نظران عزیز و گرامی درخواست می‌شود با ارسال نظریات و پیشنهادات خود مرا در تکمیل این جزوه یاری فرمایند.

خدا یا چنان کن سرانجام کار تو خشنود باشی و ما رستگار

التماس دعا ابراهیم صناعی سرتیپ بازنشته